FONTÄNHUSET

~ No. 1- 2018 ETT MAGASIN FRÅN KLUBBHUSET I GÖTEBORG ~

Min stora europeiska familj

Litteratur ur ett historiskt perspektiv

KUNiS
Kunskapsutveckling i samverkan

Lund
En av Sveriges vackraste städer

Kenths resa till Peru

Stålmannen

Chilla i källaren

Svenssons av Per Anders Fogelström

Psykofysisk status. Psykologi. vetenskap. Psykokinetik. Psykokinesi.

Paintball

TEMA:

Litteratur

Pris:
20 :-

Innehåll

4 Joakim och litteratur

6 Psykologi

7 Bilder

8 Kunis

11 Lund, -en stad att åka till

14 Min passion paintball

15 Svenssons

16 Chilla i källaren

17 Porträtt av en handledare

19 Stålmannen

22 Boktipset
”Min Europeiska Familj”

23 Litteratur ur ett historiskt perspektiv

25 Kenths resa
Del 6

26 What’s up?

Magasinet Fontänhuset ges ut av Stiftelsen Göteborgsfontänen.

Omslagsbild: Foto: Anna R.
Tapet från Brogyllen.
Ansvarig utgivare:
Helena Carlström

KONTAKT INFO:
HUR DU NÅR FONTÄNHUSET

031-12 30 01

Hållplats Järntorget eller Masthuggstorget.

Andra Långgatan 25 ,
41328 Göteborg
413 28 Göteborg

mail@goteborgsfontanen.se

www.goteborgsfontanen.se

www.sverigesfontanhus.se

Öppettider:
Måndag-Torsdag 08:30-16:00
Fredag: -08:30-15:00

Vill du vara med och stötta verksamheten?
Postgiro: 63 13 04-3
Bankgiro: 5605-5627

Facebook: fontänhuset göteborg
Instagram: fontanhusetgoteborg

SVERIGES FONTÄNHUS RIKSFÖRBUND
Medlem i Clubhouse International

Vår verksamhet bygger på förmågan till arbete, delaktighet och social gemenskap. En rehabiliteringsmetod för människor med psykisk ohälsa. Vi är ett ackrediterat fontänhus och är med i Sveriges Fontänhus Riksförbund och Club House International. Idag finns det 350 Fontänhus världen.

Välkomna till nr 1-2018

I detta nummer är temat litteratur. Det finns artiklar om en bok av Per Anders Fogelström, Stålmannen om att läsa.
Utanför temat har vi texter om Lund , Kenths resa till Peru, en kort text om julbordsresan.

God läsning/**Redaktionen genom Henrik C**

Medverkande detta nummer:

Henrik C, Lars H, Helena C, Ingvar E, Elisabeth B, Matti L, Rolf H, Linn M, Kenth G, Ellinor E
Christer H, Siri W, Björn I, Ulf B, Alex K, Julius L, Emelie H, Jessica K, Daniela A, Johanna Å, Daniella E

Foto: Ulf B.

Den 19 december förra året var vi, på Fontänhuset Göteborg, på en liten resa runt öarna i Göteborgs skärgård. Fartyget hette M/S S:T Erik och var byggt 1881. Vi var inte bara där för att titta på skärgården utan vi åt också julbord och hade det mycket trevligt. I reklamen sa de att man skulle vara med om äkta jultradition i sekelskiftesmiljö, och det tycker jag att vi fick med råge.

Vad jag tycker var bäst med denna resa var nog att se att alla som brukar att jobba i köket på Fontänen, nu för en gångs skull kunde sitta och njuta av maten och vara gäster istället för att servera. Vi var 65 stycken frusna själar som väntade på kajen och när vi fick komma ombord njöt vi av värmen.

Ulf B

BOKA DETTA SEMINARIUM!

Arvsfondsprojektet KUNiS lider mot sitt slut. De sista månaderna ägnar vi åt att väva in våra erfarenheter och samverkansformer från KUNiS i det nya Forum för samverkan, som inrättats av GSE i samverkan med Göteborgs stad. Forum för samverkan ska ha sitt säte på GFC, Mötesplatsen, Allégata 1B.

Måndagen den 9 april 12.00–16.30 håller vi ett seminarium på Mötesplatsen.

Då ordnar vi ett program (återkommer med det) där du är välkommen att vara med. Du kommer att få information om Forum för samverkan och träffa den nya samordnaren. Har du varit aktiv i KUNiS är du välkommen att dela med dig av dina erfarenheter, annars kan du bara ta del av det som hänt och bidra med tankar om framtidens samverkan mellan idéburen sektor, Göteborgs stad och Göteborgs universitet.

Vi återkommer med ett program, reservera dagen så länge! KUNiS bjuder på lunch. Anmäl dig gärna redan nu till info.kunis@gmail.com.

Lotta Bergström
Projektledare
0708-99 04 85

KUNiS
Kunskapsutveckling i samverkan

Joakim har ordet.

Jag läser ju väldigt mycket och har köpt en hel del böcker på sista tiden. Bra att ha när jag har svårt att sova eller ligger på Gran Canaria och slöar.

Simone de Beauvoir

Simone de Beauvoirs liv är jag alltid nyfiken på och jag ska läsa hennes bok: ***En familjeflickas memoarer*** … Simone levde nog ett spännande liv. Man kan låtsas att man lever med personerna i böckerna och att man sitter och diskuterar med t.ex Simone de Beauvoir och Jean Paul Sartre på någon krog i konstnärskvarterens Paris. När jag ändå reser så kan jag ju läsa en bok om resandets historia. Jag undrar vem den förste resenären i historien var och hur långt den personen reste? Folk har väl alltid rest hit och dit, en del reser till och med jorden runt … jag nöjer mig med Kanarieholmarna.

Jag hittade en spännande bok om Al Capone och gangsterlivet i Chicago i USA under förbudstiden, då folk drack smuggelsprit och sköt ihjäl varandra till höger och vänster. Det ska bli underbart ligga på nudistplayan och känna solen mot hela kroppen. Hoppas det blir riktigt varmt efter mina hemska dagar i svenskt snöväder.

Snökaos i Göteborg

Kanske man skulle läsa om boken om Emmanuelle, den rika flickan som åkte med sin make, som är affärsman, till Asien. Hon är dock inte trogen sin man så värst länge, hon känner dragning till en yngre väninna och de upplever passion tillsammans i en vacker trädgård. Naturligtvis har hon äventyr ihop med unga vackra män också. En bra bok att läsa på stranden.

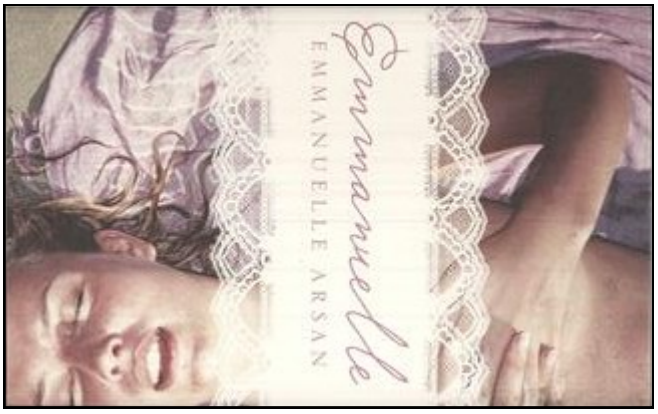

Gillar erotiska böcker; jag kanske också läser en bok som är en favorit sedan länge. Den handlar om unga killar på ett internat som går över gränsen och upplever romantik och passion tillsammans. Naturligtvis är inte detta tillåtet på en kristen skola men kyrkans förbud räcker inte för att stoppa längtan och gemenskap.

Skumma killar i en skum tid.

Tack för ordet.

Joakim.

Vill du bli medlem?
Introbesöket är till för dig som vill titta närmare på verksamheten för att se hur Fontänhuset kan passa just dig.

Kort info om huset:

- Fontänhuset är en arbetsplats
- Alla arbetsuppgifter är riktiga och viktiga arbetsuppgifter
- Det förekommer inga belöningssystem
- Vi arbetar sida vid sida och hjälps åt
- Du bestämmer vad du vill arbeta med
- Du bestämmer hur ofta och när du vill arbeta och med vem
- Vi behöver dig och vi tror på varandras förmågor
- Du är väntad
- Du är saknad om du är borta

Vår verksamhet bygger på förmågan till arbete, delaktighet och social gemenskap. En rehabiliteringsmetod för människor med psykisk ohälsa. Vi är ett ackrediterat fontänhus och är med i Sveriges Fontänhus Riksförbund och Club House International. Idag finns det 350 Fontänhus världen över. Första fontänhuset startade 1948 i New York.

Erinring till psykofysisk status, av Christer v Hög.

Psykologi och fysiologi. Psyke och soma. Psykometrik och uppskattning, av sinneskvaliteter.

Variation i psykometrik. Intelligens och individuell status. Psyke och det statiskt hjärnorganiska i förmåga. Perspektiv på människan. Psyke i tiden. Livet och genetisk variation. En erinring till kvalitativ status. En allmän tanke till psykofysiologi. Psyke och Soma i en teoretisk utläggning.

Psykologi, vetenskap, av Christer v Hög.

Uppfattningar till konsensus, i sinnets teori. Psykologi och samtida teori. Psyke och dess vetenskapliga, sinnes teoretiska beskrivning. Psykologi och fast teori. Det kvalitativa. Sinnets teori, och dess reliabla bestämningar. Psykologi och en allmän uppfattning till vetenskap. Psyke och dess bestämning. Psykologi och sinnesteoretisk evaluering.

Christer v Hög Psykokinetik, del 2.

Psykets rörelse, sinnets reaktionsbas till stimuli. Mannens utvecklingspsykologi. Psyke och erinran till uppfattning. Tiden och tidsfärgen. Reaktionsbenägenhet. Sinnesfärgen i en generation. Psyke och verklighetens essentiella. Stimulusuppfattning och levnadens kurva. Reaktion och tal. Uppfattningar till ljus. Psykologi och konsensus i den allmänna reslighetens psyke. Mannen, psyket och dagen. Det tillfälliga och talet. Åren, och sinnets utveckling. Essentiell konstans och uppfattning till reaktion.

Psykokinesi, av C. v. Hög.

Sinnets rörelse. Man och kvinna. Psykologi och erinringens mystik. Fasthet i psyket och emotioner. Sinnets uppfattning, vetenskapligt konkret. Psyke och variation i två eller flertalsrelationer. Upplevelse och sinnets rörelse. Verklighet och psykologi. Psykokinesi och förändring i uppfattning. Sinnets teori och erinring till vetenskap. Verklighet och emotiv förändring. Skattning av sinnets teoretiska data. Sinnets rörelse och relaterande verklighet.

C. D. af Wirsén: Ett skaldeminne, av C. v. Hög.

Poesins blommor av en reslig hand. Tidens dröm i gyllene röd purpur. Sinnlig färg i lyrisk lov. Lyster i eteriskt ljus. Lysande blå fantasi. Sinnligt skimmer i diktens rörelse. Krusande poem.

C. D. af Wirsén: Ett psykologiskt mansporträtt, av C v Hög.

Skärpthet och intelligens. Erinran i ljus purpur. Skimrande ballanser. Mystiskt röda gyllene färger. Sinnets lätta välvdhet. Sinnesrörelse och en levande lätt fantasi. Psykologi och en reslig enfas. Förståelse för mannens natur. Mystik i tempera. En levande psykologisk uppfattning till poesi.

Hur började du göra bilder i Photoshop? Teckna, eller vad det kallas?

Jag ritar och redigerar bilder.

När blev du intresserad av det? Och när insåg du att du är bra på det?

Jag började teckna som barn, gjorde referensmålningar. Jag insåg att jag var bra på det i tonåren, då jag blev mer självkritisk. Jag ritade mycket på fritiden.
Jag målar på fri hand från bilder jag har i huvudet, eller med hjälp av referensmålningar, och om målningar är för svåra så tar jag hjälp av att göra skisser.

Hur ofta och hur länge tecknar du?

Jag brukar teckna 1-6 timmar per dag men det varierar. Jag försöker producera så mycket som möjligt, experimentera med olika teknik och penslar.

Vad hämtar du inspiration? Serier? Film? Böcker?

Spel, fantasy, mytologi, legender och ”Studio Ghibli” av japanska regissören Hayao Miyazaki. Som är deras version av Disney. Av företagen ” From Software” och ”Bioware” som är kända.

Du nämnde ett uttryck som heter Artblock, vad innebär det? – Det är när man fastnar i en bild. Känner sig oinspirerad. Inte kan rita. Det blir blankt. De som ritar är sina egna värsta kritiker.

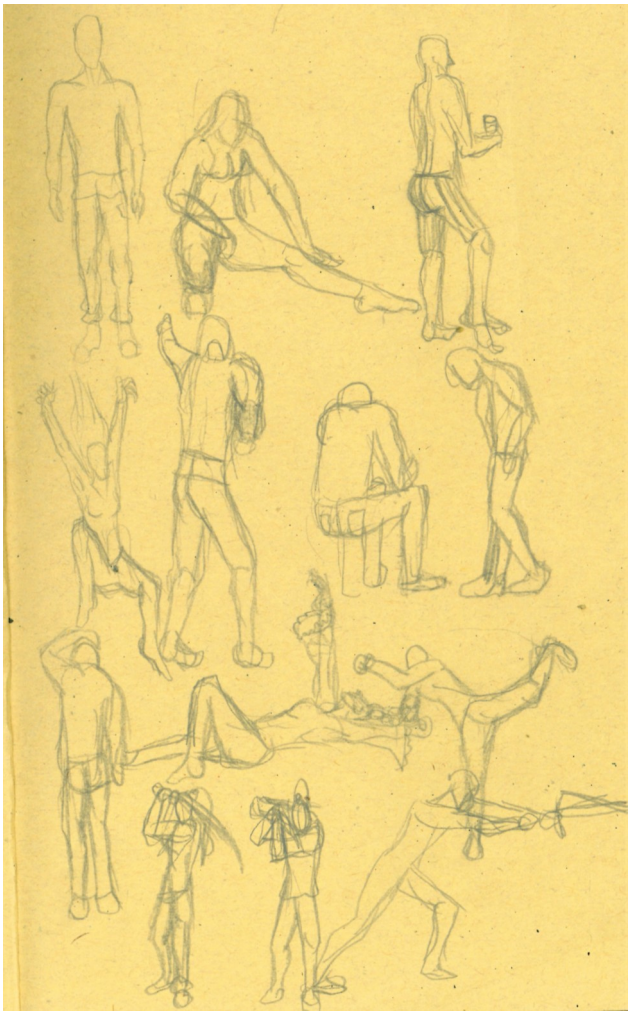

En sida ur Danellas skissblock.

Är det någon som du tycker är riktigt bra?

Jag gillade Victoria Frances som yngre. Hon gör melankoliska och mycket goth.
Caspar David Friedrich, som gör romantiska och stillsamma bilder.

Är det möjligt att försörja sig på tecknande?

Det är svårt.

Är det hög konkurrens?

Ja., det är det.

Hur hittar du andra som delar ditt intresse?

Det är svårt att hitta. Många har hoppat av. Vissa klickar man inte med.

Vilken är din bästa bild?

Just nu är det Nachtkrapp: en vilsen riddare i snön som slukar sitt offer.

Av Linn M.

KUNiS-utställningen och invigningen av konferensrummet

I samband med invigningen av Fontänhusets nya, fina konferensrum, så ordnades en presentation av den utställning som gjorts i projekt KUNiS.

KUNiS
Kunskapsutveckling i samverkan

KUNiS står för ”Kunskapsutveckling i samverkan” och Fontänhuset har varit en aktiv samverkanspart i det projektet. Till exempel så har Judith suttit med i Samverkansgruppen där representanterna från de olika parterna har varit med och hållit ett öga på utvecklingen. Även Fontänhuset som helhet har deltagit genom att ta emot studenter i ett så kalla mentorskap och då har många medlemmar varit engagerade och hjälpt till med att fylla KUNiS med det innehåll som är projektets syfte.

Syftet med projektet är att låta studenter komma ut i idéburna verksamheter och träffa de människor som finns där och att medlemmarna får komma in på universitetet för att träffa studenter och utbyta kunskaper och erfarenheter med dem. Det blir ett sätt att koppla ihop teori och praktik, och på det sättet lär vi av varandra.

Medlemmarna har också kunnat följa kurser på utbildningen. En av dessa kurser är ”Socialt arbete på samhällsnivå” på termin 7. Idag har ungefär 30 deltagare från ett tiotal organisationer använt sig av denna möjlighet och sju av dem kom från Fontänhuset. Bra jobbat, och jag hoppas på ett lika bra samarbete framöver!!

L-G klipper bandet till vårt nya, fina konferensrum.

KUNiS har nu fått tillåtelse av Arvsfonden att fortsätta sitt arbete även under våren. För att väva in våra kunskaper och metoder för samverkan, så startar vi ett samverkanskansli på Mötesplatsen, S. Allégatan 1B; detta ska heta ”Forum för samverkan”. Förhoppningsvis kan delar av KUNiS leva vidare under detta tak, även efter att projektet är slut.

Tack för insatserna hittills, säger Lotta.

Lotta berättar om KUNiS-projektet

KUNiS

KUNiS

Några röster i KUNiS

”Porr föder våld” - en konferens arrangerad av ROKS

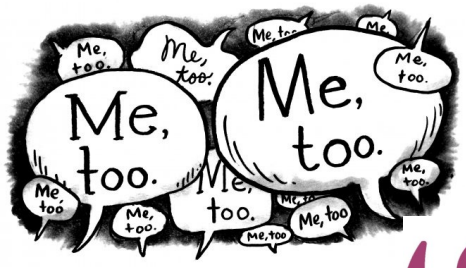

Roks
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Den 20e februari fick Emelie, Jessica och Helena möjligheten att vara med på konferensen ”Pornografi och kopplingen till prostitution”
som anordnades av Riksorganisationen för Sveriges kvinno- och tjejjourer. Vi såg det som ett av många steg i vårt arbete för att främja kvinnors rättigheter.

Det visade sig bli en givande dag där höjdpunkterna var bland annat en föreläsning med Nina Rung, kriminolog, som pratade om hur majoriteten av den porr som konsumeras idag är det vi tidigare kallat våldsporr, där det dessutom ofta förekommer barn. Detta är såklart ett enormt problem med tanke på hur lättillgänglig porren är idag där medelåldern för att börja konsumera porr är 11,5 år.

Alltså är det genom porr (som ofta innebär filmer där män begår sexuella övergrepp eller våldtäkt mot kvinnor) som många unga för första gången kommer i kontakt med sex. Nina med flera pekade på att sexualundervisning i skolan är bristande eller obefintlig och att det måste åtgärdas i kombination med att ha en strategi för hur vi talar med barn och unga om normer, maskulinitet och människors lika värde.

Vi fick också lyssna till två grymma unga kvinnor som tidigare varit i prostitution och som startade upproret #intedinhora under #meetoo-rörelsen 2017.
De pratade om vilka orsaker som kan finnas till att en person hamnar i prostitution, hur det kan vara under tiden och hur det kan vara efteråt. Personer som säljer sex gör det oftast på grund av psykisk ohälsa eller ekonomisk utsatthet. Det är också mycket vanligt med människohandel i samband med prostitution.

***

Det är viktigt att komma ihåg att den som säljer sex kanske inte ser sig som prostituerad, utan att personen säljer sex för att få bekräftelse för stunden, eller helt enkelt för att den känner att den inte har något val.
Deras berättelser var otroligt gripande och lärorika.
De bekräftade vad tidigare talare sagt, att sexköp nästan uteslutande rör sig om övergrepp och våldtäkter.
Det blev tydligt att sexköparnas kvinnosyn är mycket präglad av porr.

Vi tar med oss konkreta tips på hur vi bör bemöta en person som är i prostitution: att lyssna och att absolut inte döma.

Om vi som medmänniskor misstänker att sexköp förekommer i vår närhet måste vi ta vårt ansvar och säga ifrån samt kontakta polis.
Förslag på större åtgärder som diskuteras på politisk nivå är olika lösningar för s k porrfilter så att barn och unga inte kommer åt porr.

Prata gärna med oss om du har några frågor eller funderingar kring detta.

Emelie, Helena & Jessica

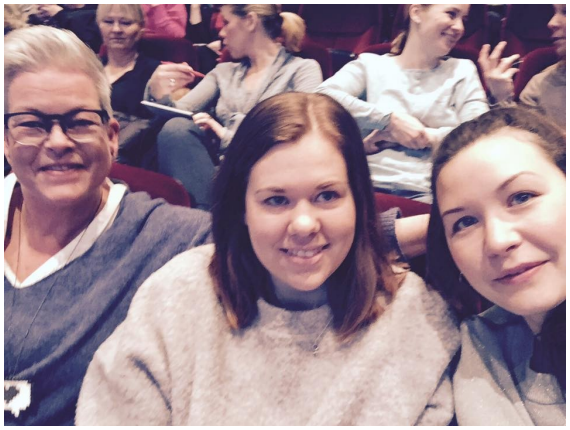

Lund är en stad i Skåne som har 88 788 invånare (2016). Staden är huvudort i Lunds kommun som har 121 014 invånare (2017). Historia: Lund grundades omkring 990 sannolikt när folk flyttade från Uppåkra. Uppåkra var en järnåldersstad som existerade från omkring 100 f Kr. fram till någon gång på 1000 e Kr. Här fanns bl a ett hednatempel. I samband med att Lund övertog rollen som områdets centrum avfolkades Uppåkra snabbt. I Uppåkra har arkeologer gjort ett mycket märkligt fynd, nämligen en Mussepiggliknande figur i brons.

Mussepiggfigur från Uppåkra

Lund var, som resten av Skåne, dansk från början.1060 fick staden sin första biskop. Under första hälften av 1100-talet byggdes Lunds domkyrka, ett kloster och flera mindre kyrkor. Som mest fanns 27 kyrkor.1104 blev staden säte för den nordiske ärkebiskopen och var även Danmarks viktigaste stad med 3000-4000 invånare. I början av 1300-talet förlorade staden sin betydelse till förmån för Malmö. I samband med reformationen 1536 förändrades Lunds ställning genom att ärkebiskopssätet lades ner och de flesta av stadens kyrkor revs.1658 kom Lund tillsammans med Skåne, Blekinge och Halland under svensk överhöghet och 1666 grundades Lunds universitet som ett led i försvenskningen. I Lund slöts ett fredsavtal 1679 som gjorde slut på Skånska kriget.

Under andra världskriget, närmare bestämt den 18 november 1943, bombades Lund oavsiktligt av brittiska flygplan. Inga människor rapporterades döda, men några skadades av glassplitter. Orsaken till bombningarna har diskuterats, men rent allmänt tror man att det verkliga målet var den då tyska staden Stettin.

Sankt Peters klosterkyrka

Industriellt är Lund känd för Tetra Pak som tillverkar och marknadsför pappers-kartonger för mjölk och juice över hela världen. Det finns även ett bryggeri som heter Lundabryggeriet som tillverkar ölsorter som Piraten och Röde orm. Lund har även flera bokförlag (Historiska media, Karavan förlag, Bokförlaget Augusti).

Huset där August Strindberg bodde 1897

Arkitektur: Jämfört med många andra svenska städer har Lunds centrum en välbevarad äldre bebyggelse. Lund slapp få sin stadskärna förstörd och ersatt med varuhus runt torget. Det finns dock ett undantag och det är den moderna bebyggelsen omkring järnvägsstationen. 30 av stadens byggnader är från tiden före 1810. Gatunätet i Lund är i stort sett detsamma som under medeltiden. Flera medeltidsbyggnader är bevarade såsom Lunds domkyrka, Sankt Peters klosterkyrka, som är byggd i rött tegel i gotisk stil, Liberiet som förr var domkapitlets bibliotek, och Krognoshuset som ägdes av adelssläkten Krognos.

Locus peccatorum

Längs Sankt Petri kyrkogata finns tre byggnadsminnesförklarade fastigheter: Ekska huset är ett korsvirkeshus framför Stadsbiblioteket som är från 1823 (västra delen) och 1826 (östra delen). Glädjen 15 är en fastighet som i huvudsak består av två gatuhus. Båda husen är korsvirkeshus i rött tegel med adresserna St.Petri kyrkogata 3 och Kyrkogatan 23. Wickmanska gården vid Petriplatsen är den bäst bevarade köpmansgården från 1700-talet i Lund. Huvudbyggnaden är från 1788. Omkring den stensatta gården finns ett antal korsvirkeshus. Stora delar av gården brann ned 2002 och har sedan återuppbyggts. Gården är byggnadsminne sedan 1964.

I slutet av 1800-talet byggdes bl.a. Katedralskolans huvudbyggnad, Grand Hotel, Universitetsbiblioteket, och universitetsbyggnaden. Dessutom finns det kulturhistoriska museet Kulturen som grundades 1882. Här finns över 30 byggnader som är hitflyttade från Skåne, Blekinge och Småland.

Dekanhuset är en medeltida korsvirkes- och tegelbyggnad på Adelgatan i Kulturkvadranten. På Stora Gråbrödersgatan ligger Tegnérmuseet där Esaias Tegnér (1782-1846) bodde när han var professor vid Lunds universitet. På Grönegatan finns ett hus där August Strindberg bodde 1897. Där skrev han boken ”Inferno”. Vid Georg Karlins plats ligger Locus peccatorum som är ett korsvirkeshus som troligen byggdes någon gång mellan 1693 och 1727. Förr var byggnaden en studentkasern.

Husets namn betyder syndernas hus på latin och fick namnet på grund av att en student blev mördad av en annan student här 1829. Apoteket Svanen är ett apotek som har legat på Kyrkogatan sedan 1647. Den nuvarande byggnaden är från 1862. Apoteket har än idag kvar den gamla interiören från början av 1900-talet. Författaren Axel Wallengren (Falstaff fakir) bodde under en stor del av sitt liv i ett hus på Tomegapsgatan. Huset finns fortfarande kvar och har även bebotts av bl.a. August Strindberg.
Specialiteter: En specialitet för Lund är Knake som är en knackwurstliknande korv som tillverkas av Holmgrens charkuterifabrik. Den har tillverkats sedan 1910-talet. Sedan december 2002 finns det en konkurrent till Knake som kallas LunnaMelle och den tillverkas av Lundachark AB.

Korsvirkeshus i kvarteret Glädjen 15

Sten Bromans whiskyköttbullar är köttbullar med whisky och Ramlösa i köttbullssmeten och serveras med potatismos, inlagd gurka och lingon. Japanare är en bakelse med hasselnötter, maräng och smörkräm. Receptet på detta bakverk kommer ursprungligen från Schweiz. Max Hämmerli tog med sig receptet från sitt hemland.

Restauranger och shopping: Lund har många restauranger. En av de mest kända är Stäket som är ett tegelhus med trappgavlar från 1570 som har varit restaurang sedan 1957. Stäket liknar Schiffergesellschaft i Lűbeck. Restaurangen har numera italiensk mat på menyn.

På Grand Hotel finns också en känd restaurang vars specialiteter är Sten Bromans whiskyköttbullar och Grands räksmörgås. Grand Hotel var nämligen Sten Bromans stamkrog. Spisens restaurang och bar ligger på Kiliansgatan 15 och har anor från 1960-talet. Här kan man bl a äta Fläskfilé Oscar. Ett känt konditori är Ramklints konditori på Mårtenstorget som har funnits sedan 1932. Tidigare fanns Conditori Lundagård med anor från 1870-talet, men det gick i konkurs 2009 och 2011 öppnade en cocktailbar och restaurang

Huset som Axel Wallengren bodde i

Lunds domkyrka

i lokalerna.Lund har flera bokhandlare.
Den största är Akademibokhandeln Gleerups som grundades 1826. Arken är en bokhandel som är specialiserad på religiös litteratur och säljer även cd-skivor med klassisk musik, jazz och religiös populärmusik . Lund har även några separata osthandlare (Bengtssons Ost på Klostergatan och Osthuset i Saluhallen) och slaktare som Holmgrens i Saluhallen som säljer kött, fågel, hemlagade charkvaror och Knake och Widerbergs kött & chark på Sankt Petri kyrkogata. Tehuset Java grundades 1932 och är en kaffe och tehandel där det berömda teet Lundablandning finns att köpa. Chocolaterie Hovby No 9 är en chokladbutik på Gråbrödersgatan som startades 1998. Här tillverkas och säljs chokladpraliner och tårtor av fransk typ.

Lars H

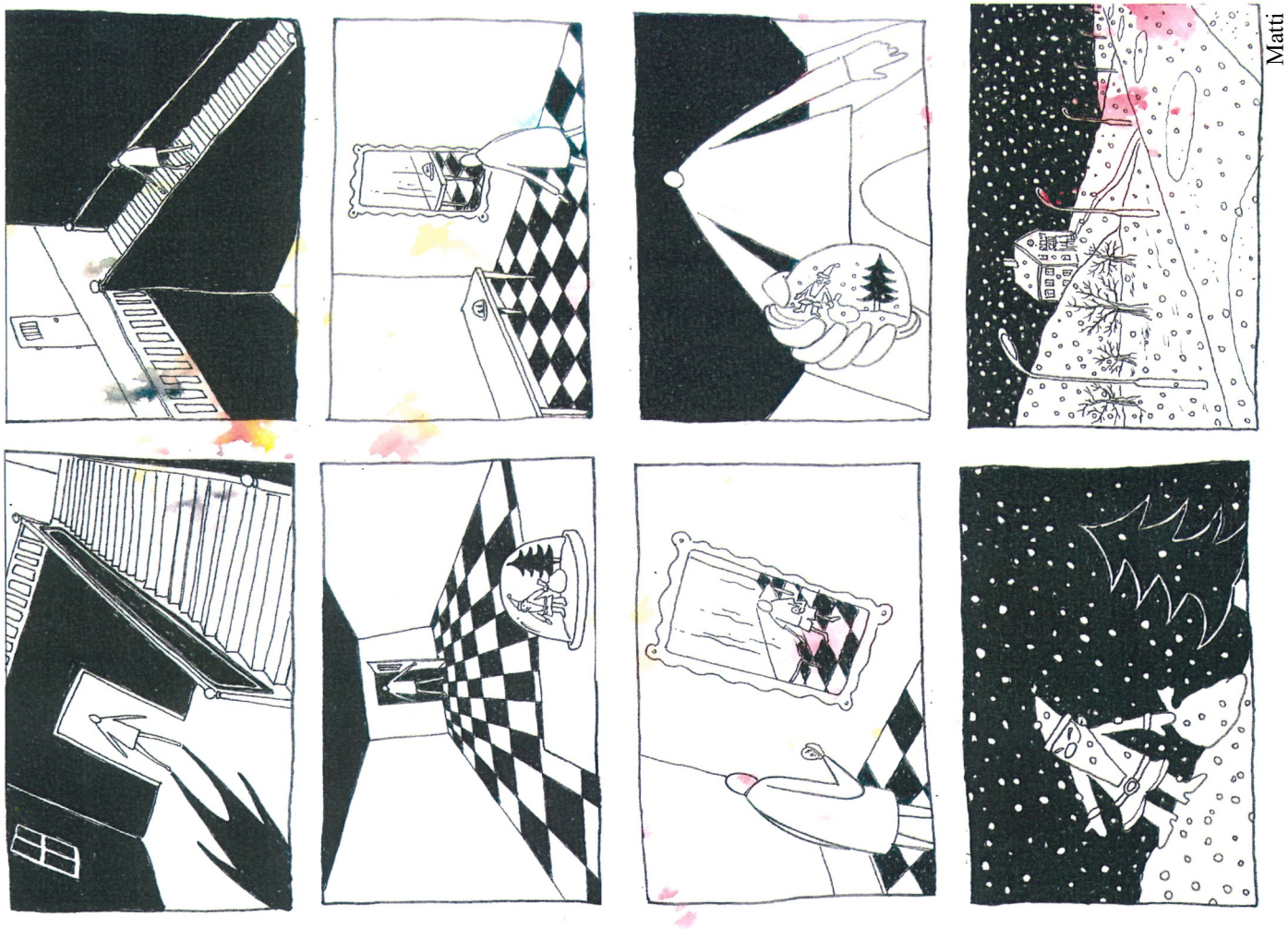
Matti

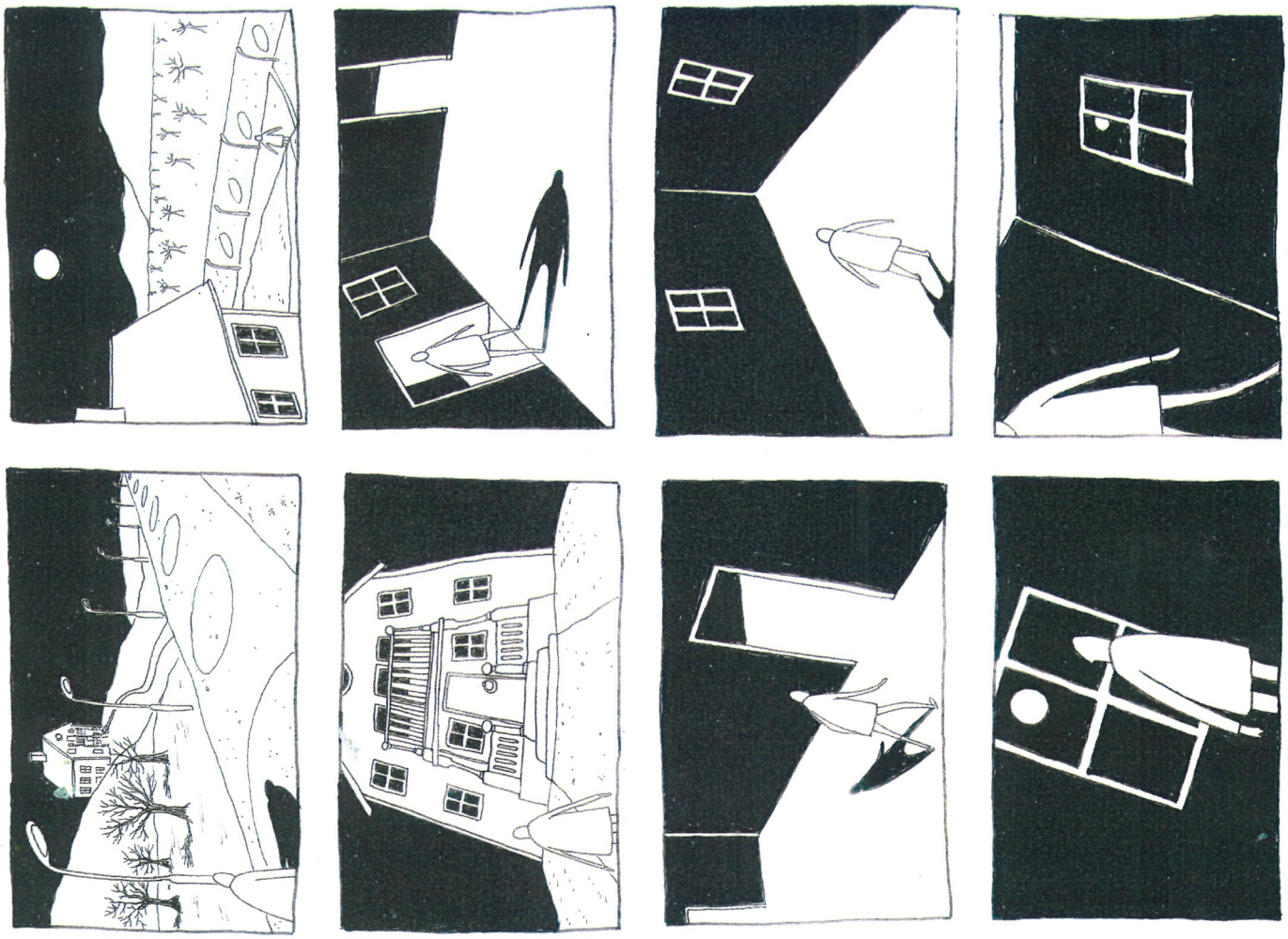

Min passion

Paintball är en spelform där man skjuter färgkulor med ett lufttrycksgevär som kallas markör. Sporten går ut på att träffa sina motståndare med färgkulorna. Det finns lite olika spelupplägg och spelregler och det finns även olika typer av banor, t.ex. skogsbanor, banor med byggnader och banor med uppblåsbara värn.

I den vanligaste tävlingsformen, speedball, brukar man använda uppblåsbara värn för att det är lättare att skölja av färgen från dem. Skogsbanetävlingar går oftast långsammare eftersom att det är större ytor så att man inte ser varandra lika lätt. Man kan ha sina egna kläder på sig, men oftast så kan man hyra overaller och man måste alltid ha en mask som framför allt skyddar ögonen.

Många spelar paintball då det är svensexa, födelsedagskalas, after work, eller företagskonferens. Jag och Julius tycker att paintball är en bra träningsform om man vill göra lite mer än att bara springa, det är även socialt och bra för folk som inte gillar att träna själva.

Ja, paintball kan göra lite ont, men adrenalinet som man får gör så att det inte känns så mycket och man lär sig att använda sin smidighet för att inte få så ont när man träffas.

Alex K och Julius L

Den första paintballutrustningen skapades av Nelson Paint Company på 1950-talet, för skogsindustrin, den användes då för att markera träd från distans, och användes även av boskapsfösare för att markera kor. 1976 satt de två vännerna Bob Gurnsey och Charles Gaines och pratade om en resa till Afrika som Gaines nyligen gjort, där hade han bland annat jagat buffel vilket han hade tyckt var ytterst spännande. För att återskapa adrenalinkicken han fick av buffeljakten började de komma på idéer till en lek där man skulle förfölja och jaga varandra, delvis inspirerat av Richard Connells bok ”The Most Dangerous Game”.

En tidig variant av Paintball

Nelson Paint Company

Per Anders Fogelström är vår meste Stockholmsskildrare med t.ex. ”Min drömmars stad” som förmodligen är hans mest kända verk.

Omslaget till 1980 års upplaga

Jag hade turen att snubbla över en annan bok av honom med titeln ”Svenssons”. Boken skildrar 100 års utveckling från fattig-Sverige till den begynnande välfärdsstaten. Berättelsen tar sin början 1867 och för oss fram till 1970. Boken är skönlitterär men bygger på både skriftliga och muntliga källor. Berättelsen tar sin början i Småland, på landet utanför Kalmar. Den 20-årige torparsonen Olle Svensson och hans ett år äldre vän, drängen Axel beslutar sig för att ”utvandra” till Stockholm. Att jag väljer ordet utvandra beror på att 1867 var Stockholm oändligt långt borta. Olle och hans föräldrar var övertygade om att de aldrig skulle ses igen. Så blev det också.

Väl i staden fick de båda vännerna uppleva den misär som stod till buds för fattiga och bostadslösa. De fick i bästa fall sova i en lada, halvsvalt, råkade ut för bondfångare och ibland arbeten som daglönare. Axel tänkte flera gånger, att det kanske vore bättre att återvända till slitet på bondgården. Där fick man iallafall mat varje dag.

Allt eftersom lyckades de båda skaffa sig mer drägliga förhållanden. Olle var målmedveten och driftig. Han hade en målsättning och det var att en dag bli handelsman. Han sparade vad han kunde. Axel däremot levde mer för dagen. Om han fick en slant över så gick pengarna till nöjen.

Med tiden gick Olles dröm i uppfyllelse. Han blev handelsman, med egen butik. Axel arbetade som bodbetjänt i butiken. Efter någon tid träffade Olle en ung ”mamsell”, Beda. Tycke uppstod och de gifte sig. Först hade Bedas pappa grymtat ogillande eftersom han inte tyckte att det där med att vara specerihandlare var ett riktigt hederligt yrke. - Köpa billigt och sälja dyrt! Nä, att tillverka något se det är något helt annat! Själv var han hattmakare och det var ett Respektabelt Yrke. Sedan får vi följa Bedas och Olles familjs öden och äventyr. Vi får en inblick i skolans värld, folkrörelsers framväxt i form av både frälsningsarmén och idrottsrörelsen, prostitution och fattigvård i en salig blandning. Kvinnas frigörelse under 20- och 30-talen inte att förglömma.

Boken skildrar på på ett ömsint och kärleksfullt sätt våra fäders strävsamma färd från ett många gånger hårt liv till dagens ganska bekväma tillvaro. Inga pekpinnar utan författaren låter berättelsen tala för sig själv.

Solnedgång över Indiska oceanen

Hur jag fann boken är värt en historia i sig själv.

I september -17 befann jag mig på ön Mafia i Tanzania. Varmt, soligt och vackert. Jag bodde på ett ”backpackerhotell” – Whale Shark Lodge. Namnet valt eftersom valhajen visar sig i havet runt ön i November till Januari. Där hittade jag en hög med böcker. Det är vanligt att gäster som kommer till sådana ställen, lämnar reselitteratur som de läst och tar en ny bok som sällskap under sin fortsatta resa.

Nåväl, där fanns alltså ett 20-tal böcker. Mest på tyska, några på franska och engelska och denna lilla pärla på svenska. Svenssons av P A Fogelström. Efter att jag läst boken har den fortsatt sin resa över Atlanten till Uruguay. Önskar att någon kan finna den där och få lika mycket nöje av boken som jag har fått.

Rolf H.

Chilla i källaren

Jag slog mig ner i vårat Café, som vi har på Fontänhuset Göteborg. Där träffade jag Magnus som visade sig vara en näst intill expert på allt som hade med Chili att göra.
Under många år har han varit en ivrig hemmaodlare av Chili. Han har till och med börjat odla med lampor, för att få bättre resultat.

Jag, som är en lite försiktig en, tycker inte om när mat bara smakar starkt, jag vill att det skall vara gott också.

Någon har sagt att ”Lyckan ligger i att göra själv”, och det syns på Magnus att han brinner för detta med att odla. Nu är ju Magnus inte vem som helst, han är med i en stor grupp på Facebook; Chiliklubben där de är ca 15000 stycken som odlar. Ur ett PR-perspektiv har Magnus hjälpt oss att visa en stor del av de som inte känner till oss, vad ett Fontänhus är.

Små ”rackare”

Inlagd Chili på burk

Magnus berättade för mig att när han hade börjat att komma hit till Fontänen Göteborg, så var han lite fundersam på om och hur han skulle kunna börja odla Chili nere i källaren hos oss. Det var ju inte bara att starta upp, han var tvungen att få med de andra som jobbar på Fastighetsenheten också.

En annan grupp på Facebook är; **Hobbyodling** som också tar upp detta heta ämne. I den gruppen finns ca. 7000 st medlemmar, och antalet bara växer och växer, precis som plantorna.
Magnus uppdaterar, vad som händer i källaren hos oss, nästan varje dag så alla ser att det växer och frodas hos oss.

Magnus kollar till sina plantor.

Magnus berättade om sin chiliidé, och alla på enheten blev positiva och tyckte att det var en bra idé. Det bestämdes att man skulle köpa in lysrör och få snyggare lokaler genom att måla om.

Lite torkad Chili, är väl aldrig fel.

Att odla är terapeutiskt. När man arbetar med händerna i jorden, ser att växterna som man planterade, växer, skapas ett större intresse att vilja odla mer, säger Magnus. Man går och tittar och känner på plantorna.

Magnus berättar också att man kan göra Chilisalt genom att torka chili, man kan även lägga in Chili, alltså konservera till ett senare tillfälle, ja det finns inget stopp på vad man kan göra. Ulf B.

Chili con Carne

När det gäller styrkan och hettan i chilifrukten finns det ett ämne som heter kapsaicin. Det finns i frukternas mellanväggar och frö-fästen . Om man tar bort dessa kommer styrkan att försvinna. Chili kan användas i bl.a. i Chili con carne och i Kebab, men även i Pizzor.
Människan har odlat Spansk peppar, som den också kallas, i mer än 6000 år.
Till sist kan sägas att om man tycker att det har blivit för starkt, skall man inte släcka törsten med vitt vin, utan med första bästa mjölkglas, eller Yoghurt. Jag vet.

Ulf B

Chili kan ha många olika former och smaker.

Siri - ett porträtt av en handledare

Jag växte upp i en gammal skola på landsbygden precis vid gränsen till Norge, min närmaste badplats kallas för Idefjorden och genom den kunde jag simma över till mina släktingar på norska sidan.
Jag äskade att klättra i träd, bygga saker, slänga mig på hästryggen (jag och pappa hämtade ett misskött föl från en gård några mil ifrån och byggde stallet själva hemma, tillsammans) och leta ödehus i skogen. Vi levde här och nu, spelade hårdrock dygnet runt och hade alltid huset fullt med vänner. Med oss levde även 20 vita kaniner, en hel skock med galna gäss, katter, hundar, får, duvor, grisar, illrar, undulater och en herrans massa andra djur.

Foto: Anna R.

Vår grill var ursprungligen en gammal gräsklippare och mitt i trädgården stod en jacuzzi som vi fyllde på med kokat vatten när vi ville bada. Vi kom aldrig så långt som att faktiskt installera den i badrummet. Vardagsrummet hade så högt i tak att vi kunde bygga en balkong inomhus, under den stod en bar. Far var mycket speciell och betraktade omvärlden som en buffé fylld med möjligheter som han inte kunde ignorera.

En dag hade vi nått gränsen för det roliga och jag bad far att kontrollera sin glupska livsstil. Han lyssnade. Bilarna såldes, huset byttes ut mot en trea i ett mångmiljonprojekt i Strömstad, pengaflödet vi var vana vid försvann men vi överlevde. Min far är en av mina bästa vänner och hans kärlek till mig och mina bröder är obegränsad. Från ett utifrånperspektiv skulle den livsstil som vi hade, troligtvis betraktats som fullständigt felaktigt, allt ihop, ja kanske till och med sorgligt. Utifrån normens mallar mätt.

Även i betongen dånade musiken från fars lägenhet, än i dag räknar jag ACDC, Guns n Roses, Prince (inkl. Rosie), Tom Waits, Janis Joplin och Blondie bland mina favoritband. Tack vare en impulsiv flytt mot Göteborgs universitet blev jag också öppen för all typ av musik och kan nästan namnen på några av mina senaste favoritartister från detta decenniers produktion. Alla förutom den där Justin Bieber, har aldrig fattat grejen…

Den nya staden gav mig nytt liv och överraskande många nya erfarenheter som satte fart på glöden. Efter sju år hade jag en master i European Studies (studier kring europeisk, nationell och delvis global utveckling inom allt ifrån politik till samhällsdiskurser), fördjupningskurser i filosofi, juridik, socialantropologi, sociologi, ekonomi och lite till.
Någonstans i den här ungdomsröran råkade jag också flytta till Malta för att fördjupa mig i det engelska språket.

Vid andra flytten fick jag också med en Cambridge-examen. Vid första försöket tog jag en impulsflytt tillbaka till Sverige, då hade jag knappt packat upp än… Under samtliga studieår arbetade jag också, ofta på heltid. Civilsamhället var min givna miljö där jag arbetade med frågor som migration, integration, inkludering och politik, med andra ord, socialt arbete inom den ideella sektorn. Inom civilsamhället fann jag solidaritet, medmänsklighet och ett näst intill oändligt spektra av möjligheter. Här kände jag mig hemma. Kärleken som präglat min uppväxt gav mer styrka och verktyg än vilken barnspärr eller censur som helst.

Som ungdom var det inte alltid så lätt att vara glad för sånt som fyllde upp tillvaron men idag uppskattar jag dåliga stunder lika mycket som bra, för annars hade de bra stunderna inte funnits. Utan motpol. Varje dag betraktar jag som en möjlighet att bidra med något positivt i mitt och andras liv. Det är meningen med livet för mig, att leva för det bättre. Idag bor jag med mina två barn, en flicka på 3 år och en grabb på 18. Jag och lilltjejen har alltid något projekt på gång men fotografering med systemkamera och träning har vi alltid avsatt tid för. Med grabben blir det mer djuplodande diskussioner kring livets mening och internationell politik, om jag har riktigt flyt kan han till och med ge mig äran att diskutera något litterärt konststycke tillsammans.

Någon sa en gång till mig; Sikta mot stjärnorna så når du trädtopparna. Idag tror jag att FN är mina trädtoppar. Men det finns ett ställe jag allra helst vi vara just nu, ett hus som förenar individer trots vittskilda historier, livsstilar, livsåskådningar och allt det där som utgör en personlighet. Fontänhuset är så himla mycket mer än det en kan se med blotta ögat och har förlängningar både hit och dit, men det ni ju redan allt om. Det skulle vara en ära för mig att få bli en del av det vackra som husets medlemmar och anställda byggt upp. Jag ser hur viktigt det är och vilken skillnad det gör och jag hoppas att jag kan tillföra något som bidrar till dess positiva utveckling. Sen vill jag också passa på att tacka för det varma mottagande jag fått med allt ifrån finurliga ordvitsar till delade erfarenheter och perspektiv, det gör så gott!

Alla medel tillåtna! Korsordslexikon, litteraturlexikon, Natinalencyklopedin, Wikipedia, Google – eller ta hjälp av dina allmänbildade vänner och lös det tillsammans!

a | b | c | d | e | f ← Ondsint sagofigur.

LITTERATURKORSORDET

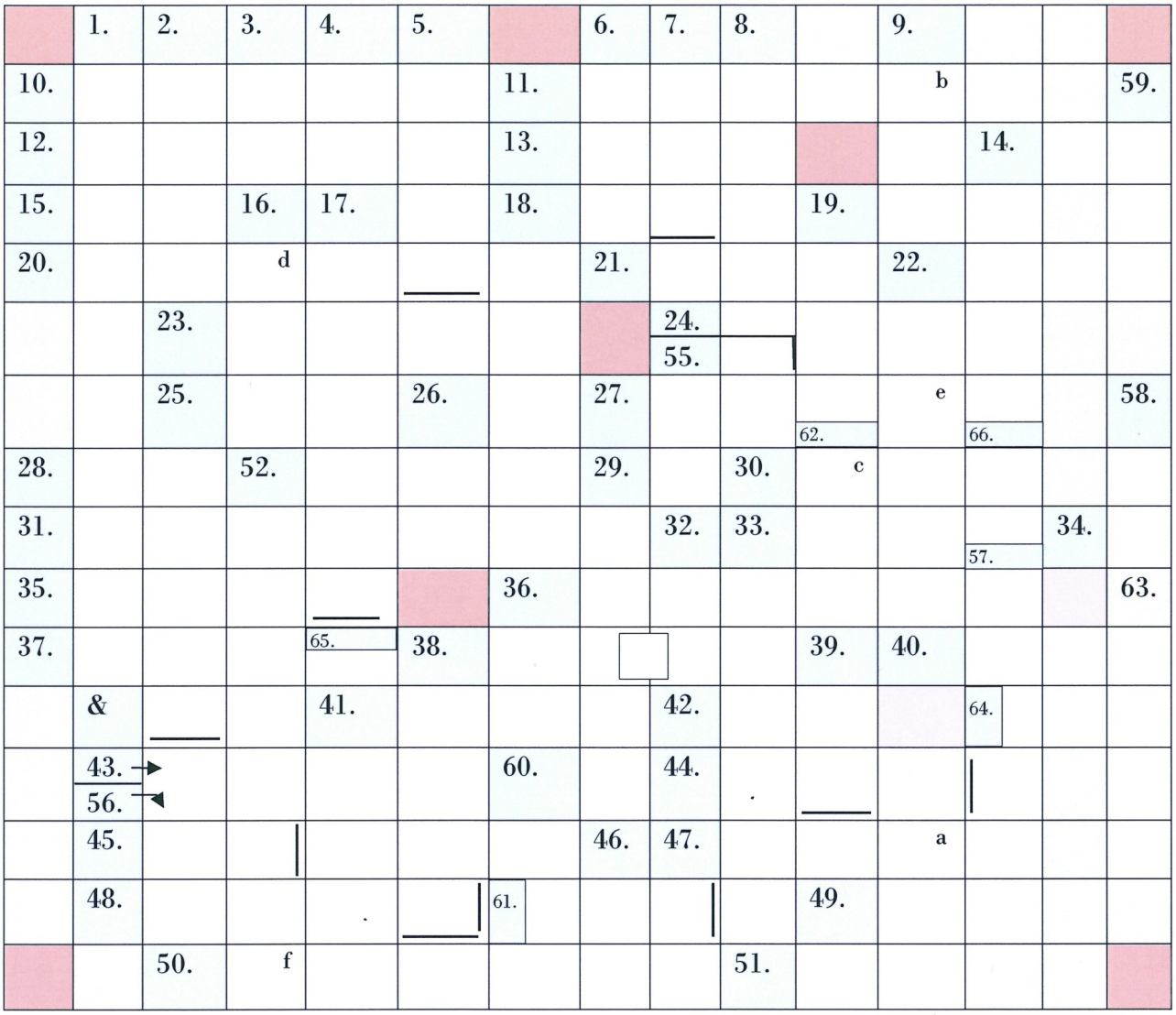

ll!

CHR:OMA18

Lodrätt

1. Sköt sig för pannan
2. Pris
3. Du och jag
4. Beteckning för Tallinland
5. Sköt äpple nära telning
6. Kan ensam vara
7. Kan ålar sig
8. Elsa Beskows make
9. Svampsymbios
14. Skrev om hösten i Peking?
16. Hojt i Trenter-roman
17. Sitter fint under läppen
18. Mordoffer
19. Svart och lätt
22. Skrev rödögd debutroman
25. Tysk poet
26. Serietecknande Österberg
29. Blir någonsin färdigt?
32. Är funktion i trasig klocka
33. Skrev Desmond Tutu om
34. Åsna utan svans
36. Vann Grekland överraskande 2004
38. Skönsjungande James
39. Sjöng Bono i
40. Skrev Eco munkroman om
41. Gestaltade Munch ångestfyllt
46. Solgud
47. Dött djur
52. Gör jobbet på förlaget
55. Ej vår
56. Hade Akilles öm
57. Då träffade Mitch Morrie
58. Har Sherlock
59. Var Pär Niklas
60. Tomrum
62. Kung i patafysisk pjäs
63. Språkvetare i Akademien
66. Kort för Sigrid Hjertén

Vågrätt

10. Färdades den Gamle på
11. Då träffade Per Gunnar Fanny
12. Skrev Beethoven för
13. Larsmo
14. Kort för Axel Wallengren
15. Ytterligare
18. Ej idog
19. Initialer i person-namn med enkel versal
20. Landsbygdsdetektiv
21. Är Lotass
22. Puh-vän
23. Smutsig
24. Hade hyresgästen i Topors roman
25. 22/7
27. Musikalisk britt med halmhatt
28. Ελλάδα
29. Har Tolkien två
30. Gnutta
31. Skrev ”ord, ord, ord”
33. Kulturminister
34. Bristvara i barnboksklassiker
35. Inleder latinsk ödesfras
36. Bodde i Blå tornet (Lejonmånad)
37. Hemlig finsk organisation
38. Förbinder människor
40. Firade födelsedag i Milne-bok
41. Strutsfågel
42. Inleder Dybecks epos (gick hymnen i?)
43. Ekelöf-tema
44. Bärande tema i Den gamle och havet
45. Est
47. Natanaels maka
48. Golemmaterial
49. Före detta union
50. Pär Rådströms son
51. Verkar för världsfreden i dagsläget
52. Hade feministen Key endast två
54. Kungliga Tekniska Högskolan
55. Danskt ä
61. Hade tre män i en båt
64. Ö-förled
65. Preposition

Stålmannen, eller Superman som han heter på engelska, skapades av Jerry Siegel och Joe Shuster. Siegel som var författare och Shuster tecknare, skapade serien som highschool studenter i Cleveland år 1933. Förlaget DC comics köpte serien av Siegel och Shuster 1938 till sin nya tidning *Action Comics*. Seriens skapare hade redan 1935 skapat en karaktär för förlaget.

I Januari 1933 skrev Siegel en berättelse illustrerad av hans vän Shuster, *The Reign of the Superman.* Denna historia var om en man som fick krafter genom en drog. Siegel utgav berättelsen i ett ”fanzine” som inte sålde speciellt bra. Eftersom de ville bli professionella skribenter valde de att börjar göra dagstrippar för tidningspublikation. De valde serier för att de ansåg att detta var bättre betalt än att skriva för pulpmagasinen. En annan orsak var att kvalitén på teckningar för dessa var lägre vilken gjorde det lättare för den oerfarne Shuster.

Under 1933 eller 1934 skapade de en ny Supermankaraktär som var mer av en hjälte vilket skulle göra serien mer lättsåld. Denna version av Stålmannen saknade krafter och bar normala kläder. Efter ett antal försök att sälja serien, bestämde sig Siegler för att försöka få tag på en etablerad tecknare. Han gjorde detta för att de var unga och oerfarna och han ansåg att detta var en orsak till att de inte hade fått serien såld. När Shuster fick höra detta brände han serien och bara sparade första sidan. Siegler fick tag i Russ Keaton som i nio versioner utvecklade serien.

Nu kom Stålmannen från framtiden där den siste kvarvarande mannen skickade sin son tillbaka i tiden för att undgå att dö när jorden exploderar. När pojken har sänts tillbaka till 1935 adopteras han av Sam och Molly Kent och fick namnet Clark, och de lärde honom att använda de krafter som Stålmannen nu har fått till goda ändamål. Serien blir fortfarande inte såld och Keaton lämnar projektet och Siegler gör upp med Shuster. Siegler och Shuster fortsatte att utveckla serien.

Nu blir Stålmannen en utomjording från planeten Krypton och får sin ikoniska utseende. De gör Clark till en timid journalist, och skapade hans kollega Lois Laine som är attraherad av Stålmannen, men inser inte att Clark är samma person.

1935 började de att arbeta för DC comics, där de skrev och tecknade andra serier. DC visade intresse för Superman, men de ville inte sälja till en serietidning. Men dagspresssyndikaten var inte intresserade. DCs chef övertalade de till att sälja till DC. Och i Mars 1938 sålde de Stålmannen för 130 dollar.
Skaparna var inspirerade av berättelser från Pulpmagasinen, specifikt *John Carter of Mars* som skapades av Tarzans skapare. De var också inspirerade av film, Stålmannens attityd kan spåras till Douglas Fairbanks, Clark Kent var inspirerad av Harold Lloyd.

Harold Lloyd inspriation för Clark Kent

Stålmannens kostym är inspirerad av olika källor. Den tighta kostymen och shortsen kom från boxare, brottare och starka män på cirkus. Hans mantel kom från att många pulphjältar hade mantel. Serien startade i *Action Comics* nr 1 som utkom den 18/4 1938. Tidningen blev direkt en succé och reaktioner från läsarna talade om att det var Stålmannen som var orsaken. I juni 1939 skapades systerpublikation som fick namnet *Superman* som enbart hade serier om Stålmannen. Han tog också över *Action Comics* vilken han hade delat med andra serier tidigare. De båda Stålmannen titlarna har utkommit utan avbrott sedan 1930 talet.

Serien fick även dagstrip version under 1939. Man gjorde också en radioserie där kryptoniten skapades. Studion Fleischer gjorde påkostade tecknade filmer med karaktären som huvud figur. Stålmannens succé ledde till att många superhjältar skapades under de kommande åren, men de flesta av dessa blev bortglömda efter Andra Världskriget. I dessa tidiga serier är Stålmannen det enda Science fiction elementet.

1944 utkom en serie med Stålmannen som pojke. Den här versionen är kallad Stålpojken. Stålpojkens hemort Smallville uppfinns 1949, och hans fosterföräldrars namn Jonathan och Martha Kent dök först upp 1951.
När *The Silver Age* startade och DC skapade nya versioner av gamla hjältar förklarade de att de äldre versionerna bodde på *Earth2.* Detta hjälpte till att förklara skillnader mellan den äldre versionen av Stålmannen och den som fanns i det nya numret av *Superman*.

Första sidan till Stålmannen 1933

Under Mort Weisingers redaktörskap utvecklades serien, under 1950-talet ökade SF inslagen i serien, Stålmannens kusin Stålflickan etableras, och några nya skurkar utvecklas.

I början av 70 talet började det att märkas att något behövdes göras. Under en ny redaktör som ville göra Stålmannen mer realistisk och modern. Under ett antal nya talanger började arbetet. Man gjorde en serie där det mesta av kryptoniten försvann . och Stålmannen förlorade en del av sina krafter. Det mesta av detta blev senare förändrat till ett tidigare stadie.
1978 gjordes en film om Stålmannen som ledde till flera uppföljare. Det skall nämnas att under 1950 talet hade man gjort en tv-serie som inte var tecknad.
1986 gjorde DC en stor förändring i sitt universum. John Byrne fick ansvar att utveckla en ny Stålman. Den här versionen påverkar serien de följande 20 åren. Byrne gjorde stora förändringar i serien. Byrne lät Jonathan och Martha Kent att vara vid liv, detta förändrade Stålmannens förhållande till Clark Kent identiteten vilken kom bli Stålmannens verkliga personlighet, vilket Stålmannen var i de tidigare versionerna. Han ändrade också Stålmannens relation med andra hjältar. En TV-serie *Lois and Clark* skapas som fokuserar på relationen mellan Clark och Lois. Clark avslöjar sin identitet för Lois och friar, hon accepterar.
1992 utges en serie där Stålmannen dör och ersätts av andra Stålmän. Den riktiga Stålmannen kommer tillbaka och under en period ha långt hår.
1996 gifter sig Stålmannen med Lois. Samma år startade en tecknad tv-serie som blandade pre- och postcrisis element (Crisis var den stora förändringen 1986).

Under det sena 90-talet var serien omgärdad med kontroverser. Ett exempel var att man bytte ut Stålmannen till att vara en organism av electromagnetisk energi (*Superman Red/SupermanBlue*)
2004 skrivs en ny miniserie som uppdaterar Stålmannens ursprung. Denna miniserie är en så kallad Retcon man ändrar saker och hävdar att de alltid har varit en del av berättelsen.
Birthright som miniserien kallas ersätter Byrnes *Man of Steel*, men behåller en del av det universumet. Serien återintrodukterar vissa *precrisis* element. Båda serierna försvinner ur den officiella verkligheten, med *Infinitive Crisis*.
Det nu gällande ursprunget gavs ut i *Action Comics #850* som utkom 2007.
Serien har senare ändrats både 2011 med *The New 52* och i 2016 med *DC Rebirth* .

Henrik C

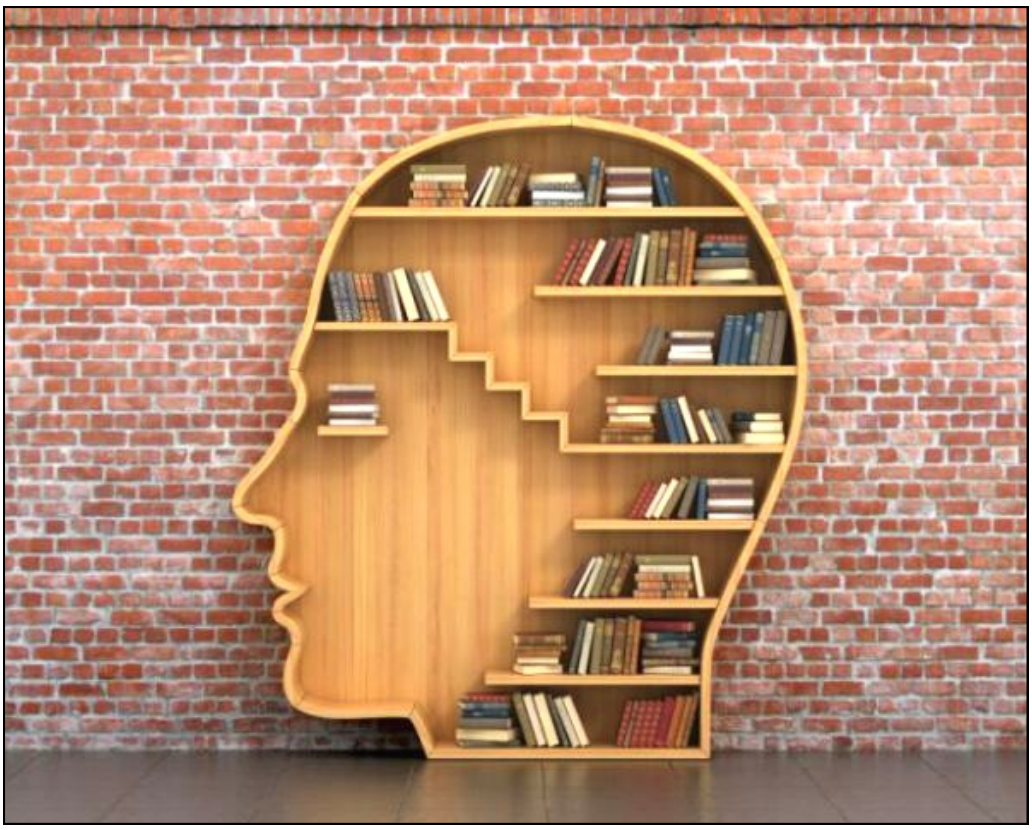

En del forskare hävdar även att vi kan leva längre, och att om vi har anlag för demens, minskar effekten av sjukdomen, om vi läser.

Dessutom kan, enligt den brittiska forskaren Rita Carter, vår planeringsförmåga, kreativitet och vårt kritiskt tänkande öka om vi läser mycket. D

etta gäller inte bara facklitteratur, även skönlitteratur påverkar oss positivt.

I huvudet på en träskalle

Min mamma sa ofta att man skulle lösa korsord, för att hålla igång hjärnan. Tittar man på nya rön om hur vi läser och vad det gör med oss och vår hjärna, så kanske hon hade rätt ändå. När man tittar på de år som har flutit förbi sedan vi lärde oss att trycka böcker, har det inte gått någon tid alls, i alla fall inte om man jämför med hur länge vi har kunnat prata.

Att läsa är en mycket komplicerad process där vi kopplar ljud till symboler och vidare till meningar. I den processen skapar hjärnan nya kopplingar i cellerna. Hjärnan byggs alltså om för att passa oss bättre. Den tid som vi har kunnat läsa, är som sagt mycket kort och ännu vet man inte vilken del av hjärnan som aktiveras när vi läser. Inte heller ligger kunskapen att läsa lagrad, vi måste lära oss från generation till generation.

Förr i tiden sa man att det inte var bra att läsa för mycket. Nu vet man bättre, våran hjärna stormtrivs med att läsa. Hela tiden bygger vi nya kopplingar i vår hjärna som blir bättre och bättre. Så att läsa ger oss alltså både glädje och kunskap.

När man frågar politiker, lärare och beslutsfattare verkar det som om de är helt överens om att bildade medborgare, eller läsande medborgare, lever ett mycket rikare liv, de styr sina liv på ett bättre sätt än de som inte är så noga med att läsa. Man vill därför att utlåning av böcker på bibliotek ska öka och att e-böcker lättare skall kunna lånas ut.

När det gäller de första åren i skolan ser man också vikten av att öka läsningen och att stimulera nyfikenheten till att läsa. När det gäller att vara föräldder kan man göra mycket redan när barnet är nyfött. Att ha högläsning är mycket trevligt och stimulerar barnet att vilja läsa själv längre fram i livet. När man tittar på skillnaden mellan flickor och pojkar har det visat sig att pojkar har mycket sämre lästräning och läsförståelse än flickor, vilket visar sig i att det är större andel flickor på universiteten. Läsning är alltså något som är viktigt, inte minst för vår hjärna. Så fram med en deckare, eller något som du tycker om att läsa, och sätt igång med att bygga din hjärna för framtiden. Lycka till.

Ulf B

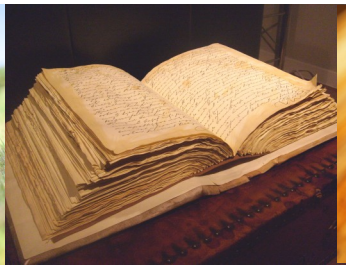

Boktipset

Karin Bojs guidar oss långt bakåt i tiden i sin bok "Min Europeiska Familj, de senaste 54 000 åren."

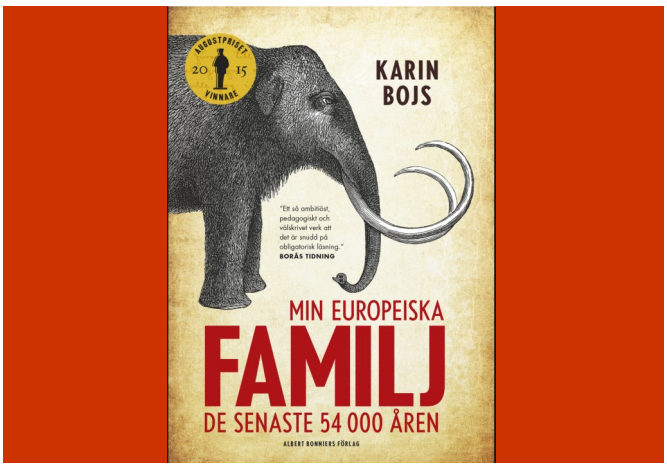

Karin Bojs var under lång tid vetenskapsredaktör på Dagens Nyheter. I det arbetet följde hon DNA -teknikens framgångar under mer än 18 år. I romanen, som kan betraktas som en populärvetenskaplig bok, börjar hon med att presentera sin egen mors begravning. Vi får då veta att denna händelse banar vägen till hennes nyfikenhet på sina förfäder. Karin Bojs familj har inte umgåtts med släkten, kanske är det därför som hon beslutar sig för att skriva denna bok?

Karin hade förmånen att träffa den svenske forskaren Svante Pääbo, han lyckades visa att man kan spåra DNA i vävnad som är flera tusen år gammal. År 1987 kunde Svante Pääbo och en forskare i Kalifornien, Allan Wilson, publicera deras första studie om DNA-teknik. Man såg att alla nu levande människor har sitt ursprung i Afrika. Begreppet "Mitokondrie-Eva" myntades. Vår urmoder var en kvinna som levde för 200 000 år sedan.

Boken startar med att en Neandertalare och den moderna människan får ett gemensamt barn. Tidpunkten kan ha varit för 54 000 år sedan. Utseendemässigt blir detta barnet en blandning av de båda föräldrarna, Neandertalaren och Homo Sapiens. Detta barns ättlingar spred sig över stora delar av världen och dagens människor, utanför Afrika, har ca 2% av Neandertalarens genom.

Med hjälp av Mt-DNA (Mitokondrie-DNA) som finns i cellens tusentals mitokondrier, kan man följa släkten långt tillbaka, då detta Mt-DNA inte ändras från mor till barn, förutom då det skett en mutation.

Karin Bojs beskriver varifrån Neandertalare fått sin namn. De, som så mycket annat, har fått sitt namn från fyndplatsen. En plats i Tyskland.
Hon ger oss bilder av grottmänniskors flöjtinstrument i de Schwabiska bergen och vi hör den fantastiska akustiken i bergens grottor. Flöjterna kunde vara tillverkade av vingben från fåglar. Grottmänniskorna hade inte bara musik i sina liv, Karin visar på "Lejonmannen" en statyett av elfenben från en mammut, med lejonhuvud och människokropp, som tillverkats för 40 000 år sedan.

Vi får även möta Kostenki-14, han var en av de första som kom till Europa. Han kallas Kostenki, efter en plats 40 mil söder om Moskva. Detta fynd bekräftar att en del människor tog sig till Mellanöstern för ungefär 55 000 år sedan och här kunde den moderna människan ha mött Neandertalaren. Dessa fakta är bokens första, men boken fortsätter att berätta om fantastiska arkeologiska fynd, fynd som blivit tidsbestämda med hjälp av DNA-tekniken.

Klimatet på jorden har under denna långa era varierat mellan varma och kalla perioder, dessa variationer har fått människor att både fly och flytta till bättre områden. Att istider kommer och går beror främst på cykliska förändringar i jordens bana runt solen. Jordens axel kan luta mer eller mindre, men även vulkanutbrott kan inverka genom att skymma solens strålar och därigenom kyla ned jorden.

Även landområden har skiftat under dessa tider. Idag känner vi området i Nordsjön som ett hav, men ibland hör vi talas om Doggers bankar i väderleksrapporterna. Doggerland sträckte sig en gång hela vägen från nuvarande Danmark till Skottland. Och för 20 000 år sedan när istiden var som kallast var det land ända upp till Shetlandsöarna.

Det jag nu tagit fram från denna bok är en ytterst liten del av alla fakta. Och bokens författare fortsätter att ge spännande inslag. Har man påbörjat läsningen vill man ha pennan till hands och stryka under i texten. Att man med DNA-teknik kan fastställa vad som tidigare skett under människans olika villkor är magiskt.

Elisabeth B

Ordet *litteratur* kommer från latinets *litteratura* som betyder ”någonting skrivet” och *litteratura* kommer i sin tur av *littera*, som betyder ”bokstav”. Idag menar man med litteratur, en skrift, t.ex. en bok, men även muntliga berättelser kan vara litteratur. Däremot är målningar och enskilda bilder inte att betrakta som litteratur, utan som illustrationer. En rimlig definition av litteratur kan vara; bokstäver nedskrivna enligt ett system som gör att läsaren förstår innehållet. Enkelt uttryckt skrivtecken från någon form av alfabet, nedskrivna för hand, eller tryckta på ett beständigt material, idag vanligen papper. Litteratur förutsätter således skrivkonst.

När, var och hur uppstod skrivkonsten?

För 20.000 år sedan, under istiden, började människan måla bilder på grottväggar. Dessa bilder föreställer främst olika djur, bl.a. bison-oxar och renar. Dessa bilder betraktas inte som litteratur, utan som konst, det förekommer ju inga ”bokstäver” eller berättelser i dessa målningar.

Den äldsta skrift man känner till kommer från Mesopotamien (dagens Irak) och området kring floderna Eufrat och Tigris. Området brukar kallas för ”civilisationens vagga”. Det var här människan först övergav livet som jägare och samlare, för att bruka jorden och bilda samhällen. För 5400 år sedan börjar man skriva på våta lertavlor med trästickor. De första tavlorna innehöll listor över spannmål, antal säckar etc. Skriften kallas för *kilskrift* och bestod av 600 olika tecken. Kilskriften användes fram till år 75 e.kr.

Kilskrift

I Egypten uppstod hieroglyfskriften efter inflytande av kilskriften för 5000 år sedan. Det betyder att *hieroglyfer* (grekiska hieroglyphikos = heliga tecken) och kilskrift existerade parallellt under 3000 år. Det var länge en gåta vad hieroglyferna betydde. År 1822 fick gåtan sin lösning då en sten (*rosettastenen*) påträffades. Stenen har parallella texter inristade, 14 rader hieroglyfer och 54 rader grekiska. Allt sedan dess kan man tyda hieroglyfer. De forntida egyptierna skrev på papyrus, som man tillverkade av vass (*Cyperus papyrus*) som växte vid Nilen. Man skar stjälkarna i tunna strimlor, flätade, blötlade och torkade. Man gjorde rullar som man sedan skrev på med bläck. Papyrus blev också en viktig exportvara för egyptierna.

Hieroglyfer

Under perioden 5000-2500 år sedan var skrivkonsten uppfunnen på flera platser. Förutom i Egypten och Mesopotamien var skrivkonsten känd i Kina för 4000 år sedan och i Indien 3000 år sedan.

Men merparten av ”litteratur” från den tiden var muntlig och inte nedskriven. Ett exempel på detta är Bibelns gamla testamente. De äldsta berättelserna där härrör från 4000 år sedan, och är sedan muntligt berättade under 2000 år och skrevs ned först år 100 f.kr.

För 2200 år sedan började man överge papyrus som skrivmaterial . Detta av flera anledningar;

Litteratur ur ett historiskt perspektiv

Papyrus blev med tiden en bristvara eftersom den gjordes av en växt som bara fanns vid Nilen, det var sprött och inte särskilt hållbart, men främst att man i Pergamon (stad i nuv. Turkiet) utvecklat en metod att behandla djurskinn, så att de blev lämpliga att skriva på. Man använde kalv- eller lammskinn till *pergament*, som det kom att kallas. Pergament var det vanligast förekommande skrivmaterialet ända fram till 1300-talet.

Pergament-bit från dödahavsrullarna

Bland de äldsta bevarade pergamenten med skrift är de s.k. *dödahavsrullarna*. Utanför en ruin i öknen (Qumran) i Palestina, strax väster om Döda havet, hittade en pojke 1947 en samling grottor som visade sig innehålla 900 pergamentbitar. Pergamenten hade skrift på hebreiska och arameiska, och kunde dateras till år 1-60 e.kr. Efter många års pusslande har man idag hittat text från i stort sett alla gamla testamentets böcker på pergamenten. Man tror att de som gömde pergamenten var en judisk sekt (esséerna) och att det skedde år 66. Anledningen tros vara att romarna skövlade landet år 66-70 och man ville rädda sina skrifter för eftervärlden.

De tidiga skriftspråken var bildspråk (Egypten, Kina) eller konsonantspråk (hebreiska, arabiska), men 500 f.Kr. utvecklades i Grekland en fonetisk (ljudande) skrift med konsonanter och vokaler.

Detta gjorde det möjligt att med ett 30-tal tecken skriva ner alla ord. Under hela antiken var grekiska det dominerande språket runt Medelhavet och kom att bli modell för flertalet europeiska skriftspråk.

Hittills hade all litteratur skrivits för hand, vilket gjorde att upplagorna var små. Folk i allmänhet var inte läskunniga. För att kunna framställa litteratur i större upplaga behövdes ett billigt, slätt och ljust skrivmaterial, nämligen *papper*. Pappret är en kinesisk uppfinning från 100 e.kr, som via mellanöstern kom till Europa under 1100-talet, men fick ingen större spridning förrän på 1300-talet.

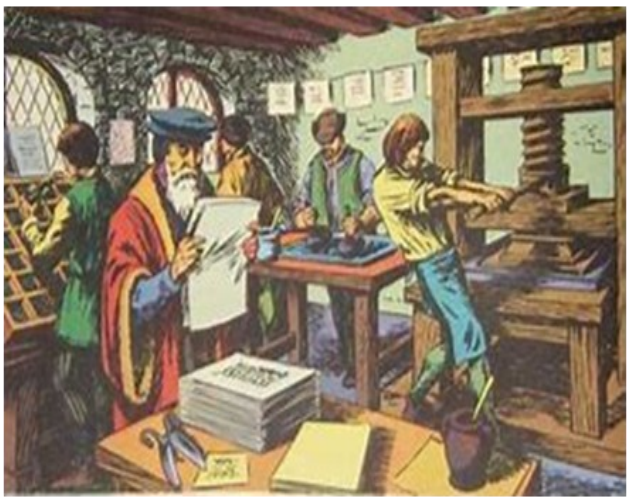

Gutenbergs tryckeri år 1455

Det som revolutionerade litteraturen var *boktryckarkonsten*, som även den uppfanns i Kina under antiken, men kom till Europa under 1400-talet. Mest kände boktryckaren från den tiden är tysken Johannes Gutenberg som år 1455 tryckte Bibeln (i 180 ex, på latin). Boktryckandet tog rejäl fart och redan år 1500 hade sammanlagt 10 miljoner böcker tryckts. Den i särklass mest utgivna och lästa boken är *Bibeln*, med en upplaga på över 4 miljarder ex. Tvåa är förre kinesiske ledaren Mao Zetungs bok ”*Maos lilla röda*”, som givits ut i ca 1 miljard ex. På tredje plats hittar vi böckerna om *Harry Potter*, 400 miljoner ex.

Björn I.

I förra numret berättade jag om mina sista dagar i Lima. Jag tog farväl av Esther Maria, José, Daniel, Isabel och hennes pojkvän och satte mig på planet mot New York.

Formen av Peru

Jag skulle flyga via Guayaquil och Miami på min väg mot New York, men när planet landade i Guayaquil så hade det uppstått något fel och jag fick stanna och åka med taxi från flygplatsen till det hotell som jag skulle vänta på. Jag fick dela rum med en peruansk man som skulle åka till Köpenhamn för att träffa sin flickvän. De sade till oss att vara beredda på att vi skulle åka nästa natt, men så blev det inte. Nästa kväll sade de återigen till oss också att vara beredda på att åka.

Guayaquil är en hamnstad i Ecuador och den ligger mitt på ekvatorn. Det var så varmt på dagen så att man inte kunde gå ut. Jag höll mig inne på hotellet som var mörkt och svalt på grund av att de hade stängt fönsterluckorna så att inget solsken skulle komma in. Efter två nätter kom vi äntligen iväg; taxin hämtade oss Kl. 02:00 och körde oss till flygplatsen. Aero Peru-planet lyfte från Guayaquil Kl. 04:30 och landade i Miami Kl. 08:30, vi fick lämna planet i Miami för att istället åka med America Airways till New York.

Kl.10:30 lyfte vi från Miami. Det plan som jag nu åkte med var ett mindre inrikesplan som skulle mellanlanda i Tampa innan det fortsatte mot New York. Innan det skulle landa i Tampa var det väldigt mycket luftgropar, och när planet föll genom luften så var jag säker på att det skulle störta. Jag var med om 8 rejäla luftgropar innan vi till slut landade i Tampa Kl 11:00.

Kenths pass

Kl. 12:00 lämnade vi Tampa på vår färd mot New York och vi landade till slut på John F Kennedy-flygplatsen Kl 14:30. Jag följde med de andra som gick på flygplatsen till SAS terminalen; jag visade biljetten och talade om att det hade varit fel på planet, men de sade att min biljett inte var giltig. De ringde Aero Peru men där var det ingen som svarade.

Vad som hände sedan, få ni läsa om i nästa nummer.

Kenth G

Passtämplar från Ecuador 1980.

Vad händer eller är på gång i huset?

Receptionsutbildning
Nu den 14 mars, startar vi en ny receptionsutbildning. Kom in och var med.

Fontänhusets filmvisning
På våra möten ser vi en film och sedan pratar vi om filmen och äter lite snacks. Kolla på anslagstavlan när vi har möte nästa gång.

HBTQ gruppen
Denna grupp träffas kontinuerligt och verkar för att belysa HBTQ frågor och även andra frågor som har med inkludering och diskriminering att göra.
Mer info finns på Facebook och på anslagstavlan i klubbhuset. Du kan även prata med Jessica.

Pod cast
Nu ligger vi i startgroparna för att lägga ut vår tredje pod. Håll koll på hemsidan.

Tecknings/Handarbetskafé
Varannan onsdag Kl. 16:00-18:00 (ojämna veckor) handarbetar vi, fikar och har det mysigt.
Vi kör några gånger till och fram till sommaren.

Emelie och Siri
Vi önskar Emelie och Siri varmt välkomna till oss som nya handledare.

Skolan
Arbetarrörelsens folkhögskola i Göteborg (AFIG) håller lektioner på Fontänhuset. Bra för dig som vill prova på att plugga i en lugn och skön miljö och i lagom tempo.
Det arrangeras även flera studiebesök.
Kom in och prata med Natalia för mer info.

Ansökningar till folkhögskolan
Vill man söka till våran Folkhögskola, gå in på **a-folkhogskolorna.se/kurs/gyllenhuset-allman-kurs/**

Unga Vuxna-sidan
I nästa nummer kommer vi att ge plats för info från Unga Vuxna, det ser vi fram emot.

Dator / teknikkurs
Varje tisdag kl 11:00 kör vi dator/teknikkurs i Datorsalen. Kom gärna med dina frågor så hjälps vi åt.

Podradio
Under hösten kommer vi att ha en kurs för att lära oss att bli bättre på att göra Pod-radio. Arr. Folkuniversitetet i samarbete med Fontänhuset Göteborg. Välkommen.

Husbandet
Husbandet repar varje måndag kl 13:30. Häng på om du gillar att sjunga eller spela.

ARGA RUTAN!!!!

Jag blir arg när människor far illa på grund av stela regelverk och byråkrati.
Jag tycker att en insats för att förändra sin situation borde vara en regel istället.
Jag blir också arg när människors hälsa försummas på grund av självviskhet.

Ellinor E

Ensam är inte stark och Fontänhuset Göteborg har lyckade samarbeten med flera företag och organisationer. Vissa företag stödjer oss med varor vi är i behov av, t ex arbetskläder, blomsterbuketter till vår reception, biljetter och matvaror. Vi har också ca 50 stödmedlemmar som årligen bidrar med medel till verksamheten. Stort tack till alla!

MÖLNDAL KVARNBYN
GOTHIA
GATENHEIM

GÖTEBORGS-SÄVE
GÖTEBORG-ANGERED
GÖTEBORG-CITY

Fjäderborgen AB

- *Bristol Fiske AB*
- *El & Pumpservice Skaraborg HB*
- *Iberiska Språk Maria Eduarda*
- *In Form JB AB*
- *Kvibergs Handelsträdgård*
- *TLK Peter Olsson AB*

Genom er gåva har våra medlemmar möjlighet att få tillgång till Göteborgs kulturliv. Det kan vara ett teaterbesök, bio eller något annat som vi arrangerar som fritidsaktivitet.
Vill du också vara med och stötta verksamheten? Postgiro: 63 13 04-3 Bankgiro: 5605-5627

Jag heter Magdalena Rosell och jag är född den 14/3 1944. Jag har läst ungefär 2000 böcker på 8 olika språk: Svenska, norska, danska, tyska, engelska, spanska, franska och italienska.

Det första ord jag läste var ”orm” och sedan läste jag ”far ror, mor är rar”. Efter det läste jag en bok om dagen. Innan dess hade mormor läst högt ur Bibeln och själv så läste jag alla söndagsskoletidningar som min mamma och mina morbröder hade fått. Vidare var det högläsning ur ”Bröderna Grimms sagor” och ”Tusen och En Natt”. Utöver det så läste jag och mina kamrater ”Illustrerade klassiker”, bland annat ”Hamlet” som vi även satte upp som teater, med mig som regissör.

Jag har läst 50 nobelpristagare, de flesta är fransmän och på tal om Frankrike så kan jag säga att där finns mina favoritförfattare. Högst upp på listan har jag Honoré de Balzac, Simone de Beauvoir och Françoise Sagan.

Françoise Sagans bästa bok är Bonjour Tristesse som jag har läst otaliga gånger. Den då blott sjuttonåriga flickan skrev boken på endast tre veckor. Läs den!!!

Magdalena R

NÅGRA UTVALDA CITAT:

”Vatten är ett farligt gift, vilket omger Visby stift”
Axel Wallengren (Falstaff fakir)

”FLITIGT LÄSA GÖR DIG KLOK. DÄRFÖR LÄS VARENDA BOK”
AXEL WALLENGREN (FALSTAFF FAKIR)

”Jag älskar den lilla ostyriga Pernilla valkyria”
Axel Wallengren (Falstaff fakir)

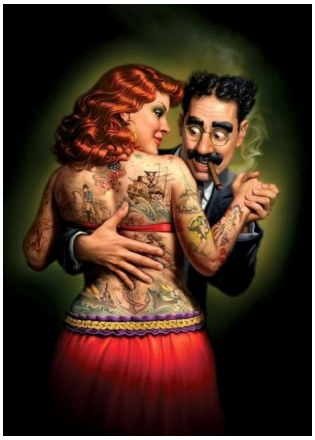

Groucho Marx

”MÄNNISKOR SOM KAN NÅGOT OCH ÄLSKAR NÅGOT ÄR ALDRIG TRÅKIGA”
ALEXANDER KIELLAND

”Sömnen är god, döden är bättre, men det bästa var, att aldrig vara född”
Heinrich Heine

”DEN SOM ÄR LYCKLIG, KAN ALDRIG STIGA UPP FÖR TIDIGT”
CAMILLA COLLET

”Att resa är att leva”
Hans Christian Andersen

”Små hönor skall inte värpa ägg, för då blir dom slarviga i rumpan”
Fritiof Nilsson Piraten

”ETT KLASSISKT VERK ÄR EN BOK SOM FOLK ROSAR, MEN ALDRIG LÄSER”
ERNEST HEMINGWAY

”ATT FÖRSTÅ SIN ÅLDER ÄR ATT FÖRSTÅ DESS GLÄDJE.” WINSTON CHURCHILL

"Jag glömmer aldrig ett ansikte, men i ert fall är jag villig att göra ett undantag"
- *Groucho Marx*